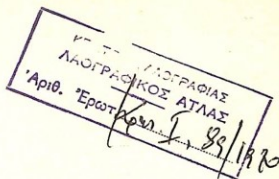

139
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

12-18/12/1969

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Αριθ. Κομείου 32
'Εν Κομταύβαις τῇ 21-12-1969

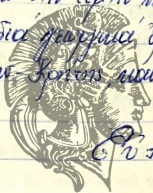
Πρὸς

τὸ Κέντρον Ἑρεῖνης τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς
Πατριωτοπούδου 14 - Μῖνος 136
(διὰ τοῦ κ. ἐπιθ. τοῦ Α' περιφερειᾶς Χανίων)
εἰς Μόνιμους

Μαυρίω τὴν τιμὴν καὶ ἐνδοξάν ὑμῶν συμπεριλαμβανομένης
Ἑρευνητικοῦ διὰ μαθηματικῆς ἐργασίας ἱστορίας εἰς τὸ κυρίον
Κομταύβων - Χανίων - Σφακίων καὶ καὶ παρακαλέω διὰ τοῦ καὶ
ἐμῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εὐπειθέτατος

ὁ

Διευτὸς τοῦ Κομείου

[Signature]

Αρι. Γ. Δαοκαλάκης

AKAΔHMIA

AOHNΩN

1. 'Εξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομμόπολις) *Κομπιάδες*...
(παλαιότερον ὄνομα :), 'Επαρχίας *Ζακύνθου*,
Νομοῦ *Χανίων*.....
2. 'Ονοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος *Σ. Ντ.*...
Γ. Σάκουλας... ἐπάγγελμα *Σιδεράμαχος*.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις *Κομπιάδες Ζακύνθου Χανίων*...
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον *Τέσσαρα (4)*...
3. 'Απὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Σκῶν/νος Μανούσου Κατσα-*
νεβούμης ἢ Κατσανέβας.....
ἡλικία *90*..... γραμματικαὶ γνώσεις *Ἰσπανοῖς, Γερμ. Γρο-*
θιόν..... τόπος κατογωγῆς *Ἰμπρος*.....
Ζακύνθου (τόπος θερμῆς διαμονῆς),
β) *Βόλοι, χειμερινῆς διαμονῆς Ζακύνθου - Κομπιάδες*.....

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖα ἀγροτικά περριοχὰ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖα διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; *Ἐσπερναμε γύρω ἀπὸ τὸ χωριὸν διὰ ἀπό-*
στασι 1500-2000 μέτρων. διὰ ἴδια χωράκια ἐκρησιμοποιοῦντο
καὶ διὰ τὰ κοπάδια ἐκείνη ἔβαζον ἄλλα σὺν κασιγμένῳ χορτά.
'Υπῆρχον αὗται χωριστὰ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; *Ἐνηλλάσσοντο*.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς β) εἰς γαιοκτήμονας ('Ελληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους) γ) εἰς Κοινότητας δ) εἰς μονὰς κλπ. *Τὰ περιεσσε-*
ρα ἦσαν ἰδιοκτηταὶ δουρικεῖς οἰκογένειες. εἰς Ζακύνθῳ δὲ ἔπι-
τοῦντο. Τὰ μοναστήρια καὶ οἱ βενετοὶτες εἶχαν ποῦν ἄλλο περιουσία.
- 3) 'Ο πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; *Ὁ πατὴρ διατηροῦσε ἐν περιουσίᾳ. Ὅχι ὅμως...*
ὁ ὅτις τὸ περιεσσεῖται. Ἐπὶ ἄλλα μετὰ τὴν περιουσία...

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφότερας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; ... *Μάλλον καὶ εἰς τὴν γεωργίαν.*

... καὶ εἰς κτηνοτροφίαν.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ... *Σπανίως.*

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; ... *Ἐν τῷ δὲν.*

ὑπῆρχαν δὲ τρεῖς γιουχοὶ. Δύο μοναστήρια μόνον εἶχαν.

Διὰ περιστολὴν τῆς ἀπρίας μέχρι καὶ τοῦ 1910 ἐμοιγήθησαν οἱ μοναστήριον. Μὲν τὸ 1910 περιήλθον εἰς τὸ χρεώσιμον.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλήγοι, σέμπροι, μισακατόρες, σημασκατόροι κλπ.) ... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;) ...

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρύγητον ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμεραμίσιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; *Κατὰ.*

μισθὸν δὲν ἐχρησιμοποιοῦντο. Οἱ ἴδιοι οἱ ἰδιοκτεταὶ εἶχαν καὶ τὰς δουλείας.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρεταί) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ... *Οχι.*

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... *Ποῦθεν. Κακεῖ δὲν ἐφευγε ἀπὸ τοῦ.*

μῦθου ἀν' ἡθέλει καὶ σπουδάζει.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; ...

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζώϊκην κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

Με μὲ πρὲ (μότρον) ἀπὸ ὁποιῶν

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; *Απὸ τὸ 1955 καὶ μετὰ*

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας;

Απὸ τὸ 1935 τὸ ἄροτρον. Σιδηρικαὶ μηχαναὶ δὲ ὑπάρχουσιν.

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ;

Ἐχρησιμοποιεῖται καὶ τὸ μονόφτερο καὶ τὸ δίφτερο. Ἐγείσθησαν δὲν πολλοὶ καὶ λονοὶ καὶ 6 το Ρεθεμνος.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;)

3) Μηχανὴ θερισμοῦ

ΣΙΝΤΕ ΡΑ'ΓΕΤΡΟ (μονότερο).

Ἰγνῶστοι αἱ ὀνομασίαι κατ' ὅσον ἐκ τῶν κατοι-
κῶν σχεδόν οὐδ' ὅπως ἐκρηγνυοποιήθη.

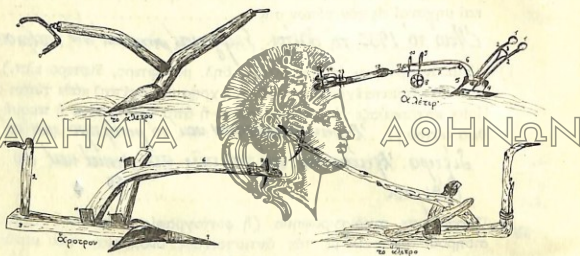
Απάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν 6(β) ἐρωίδος 2

Ῥεχνῖται καὶ ἐργάζεται δὲν λήγαναι ποιεῖν. Πραγματω-
δὲ ὅμως τὸ χωρίον εἶχε πολλούς. Ἐξήρσαν ὅτι τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς
ποῦντες ὑδαμένα, καὶ ποῦντες καὶ τοῦρτοι καὶ ἰρριπτοι.
Ἐκείνοι καὶ ἐργάζονται ἐπὶ τοῦ καὶ ποῦντες ἐπὶ μέρη τοῦ πηγα-
νῶν ὅπου οἱ τόποι ἦσαν παλαιότεροι.

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....
 5) Μηχανή άλωνισμού

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον. *Αὐτός που ἀπὸ τὰ χωροῦντα...*
Γνωρίζεις καὶ μιὰ ἀρχαῖα μὲν του.

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἄρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

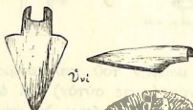
1. } <i>ὄκερη</i>	6. <i>Ζαβάρι</i>	11.
2. } <i>Ποδαίρι</i>	7. <i>Καρφί</i>	12.
3. <i>Ζεῖνες</i>	8. <i>Παρούδια</i>	13.
4. <i>Ζεῖνες</i>	9. <i>Ζυγί</i>	14.
5. <i>Ζυγί</i>	10.	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμῃσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφῆσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

..... ἦτο μιᾶς μορφῆς

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; ... εἶχε σχῆμα ἐπέ-

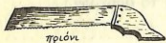
... μιᾶς, καὶ ὁπλοῦς

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; ... ἐκ ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.)

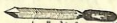
... σκεπάρνι - ἀρνάρι - ἀρίδι - ξυλοφάι - πριόνι

πριόνι

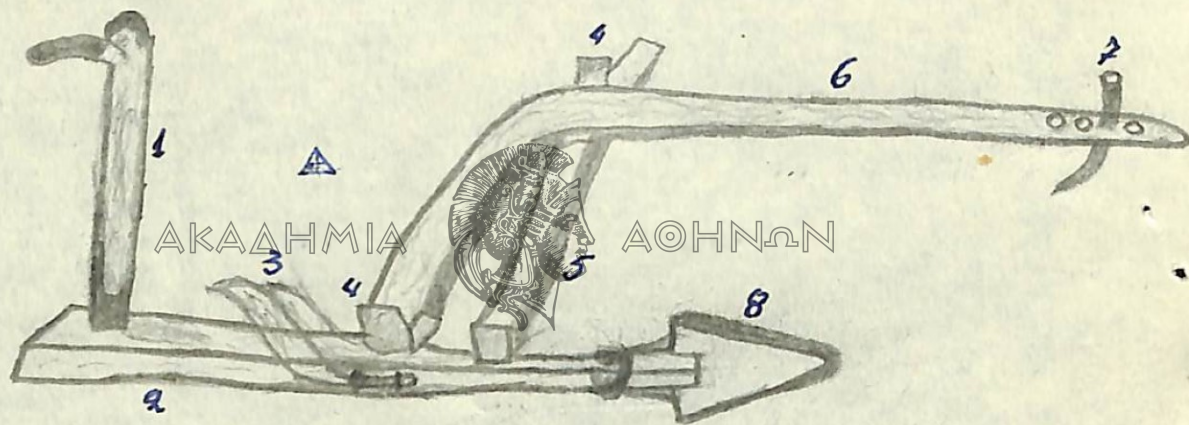

ἄριδα

ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

Βό' αλέτρι

1. Όχηρη	}	4. Ξήνες	}	7. Πασί
2. Πυθαρί		5. Πλάθη		8. Σύνε.
3. Παρούδια		6. Ταβαρί		

60' juni'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ.
ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... *Βόες ἢ βοὶ καὶ γαῖδούρι μαζ'.*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο
ζῶα ἢ ἓν ;... *Ἐχρησιμοποιοῦντο δύο.*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
.....

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ
ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα
μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύ-
λια κλπ.). ... *Ζεῦλες*

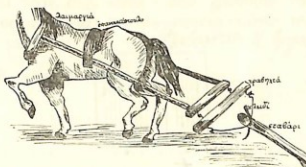
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν
τόπον σας.
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου,
ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγόν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι),
προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε
αὐτόν). *Λοῦρα*
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; *ἀπὸ ἐφ' ἑνὸς ζώου.*
Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 τήν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

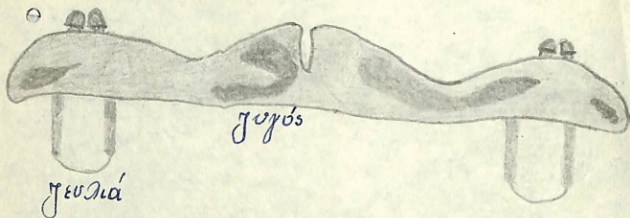
α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης
 τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρετῆς. Σημειώσατε ποῖα
 ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας..... *ἀρμονι. ο. ἀνδρῶν*

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ
 τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε,
 εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .. *λεπτομερῶς περιγραφή...*
ὅτι παρκεῖ μετὰ τοῦ βοδιοῦ 5 τοῦ χειρογράφου ἐπὶ τοῦ παύ-
6ης σελ.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ
 ὄργωμα· μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
 τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).
Μετὰ σχοινί τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
τῶν ζῶων καὶ λέγεται γ. ε. β. τ. η. σ.

ὁ γυγός

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

→ ο πάγος ή
σχολιόν

δοί γευσιά

~~Handwritten signature or scribble~~

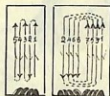
- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....

+

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς, ἢ σποριάς, ὑτάμιες, αἰασις, μεσοβράδες κ.λ.π.) ; .. *γίνετο εἰς τὰς ἴσας (ὅτι πρὸς 600 π. μ. ὡς ἔχεται)* ..

... *πο. ν. 700* ..

.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακίαν ; .. *Με'* ..

... *αὐλακίαν* ..

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον ; ..

.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοξις τῶν αὐλάκων μετὰ τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. .. *διάνοξις πλαγίως* ..

.....

.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα εἰναι (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ... *γίνονται 2 ὀργώματα. ἑο' ... ἀνάχυμα καὶ ἡ σπορά.*

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαρτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπανσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτὰρι ἢ ἄλλο δημητριακόν. ...

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν;

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. *τὸ δισάκι* εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; ... *ἑο' ἐπικροτήριον.*

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; *ἂν τοποθετηθῇ με...*

τῆ βουκέντρα.....

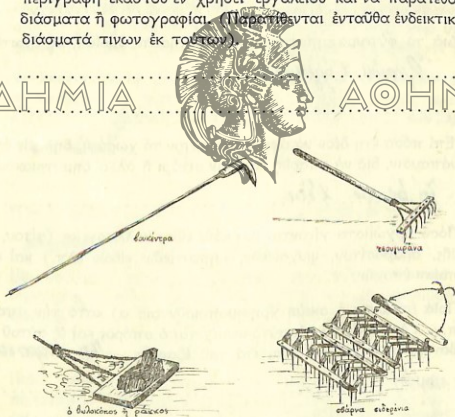
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα, ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); *Μετὰ τὸ ὄργωμα ὅτι ἔσται γίνετο τὰ...*

ὄργωμα ὁ ἔργασι προτιθεῖται νὰ ἰσοπεδῶνται τὰ αὐτὰ...

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

...ὁ ἐπιφύκιμος ἐγίνετο μὲ ἐυστάθεια...

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν

...ὁ βοῦβοῦς, ὁ βοῦτοῦς (βοῦτοῦρος) ἢ ὁ μὲν τὸν
...παιδίον ἢ καὶ ἀνιθεῖς...

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων, πῶς ἐγίνετο, ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους...

...ἐκ τῶν ποὺ ἐκαλλιεργοῦνται καὶ οἱ τοὺς ὀσπρίων
...εἶδη...

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. ...

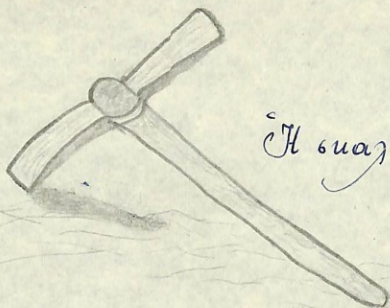
- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμῆλων· ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. ...

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

207

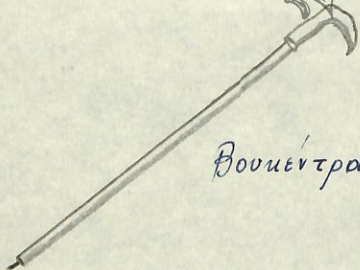

Ἡ σιαγίδα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

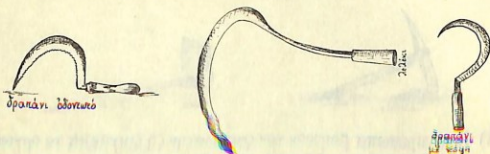

ΑΘΗΝΩΝ

Βουκέντρα

π.χ. μέ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)
Με το δρεπάνι

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσοι) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;

5) Ποιος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα; (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) ... *Οἱ χαρμιαῖοι*

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ ~~εἶνα~~ *ἀκόμη*) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσews καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) ... *Μαζεύεται πρὶν ἐν χερί τοῦ θερισμοῦ* ... *διὰ τῶν χειρῶν*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. ... *Τριτοῦ 15 ἐμβατότα*

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ... *Καὶ ἄλ-*

μὲ (καταμεινῶν)

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χερίες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; ... *Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν τὰ π.α.β.μ.α.τ.α. ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. (βλέπε ἐκεί-
δα. β. ἐκτὸς τοῦ ἐδάφους ὅπου)*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ... *Τοποθετοῦνται ποτὶς μαζί καὶ οἱ μερῶδες εἶναι μεταπρόσωπες. ... βαθαίνομε περὶ πιάσματα μαζί. Ἐν ἴσκει ἀέρας. ... τὰ πύρινα με.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

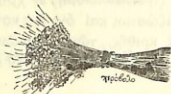
ΑΘΗΝΩΝ

Το βραχιόνι

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. *Χερσόβρα. Δὲν ἔσαν ὅμοι οἱ νεφελῆς.*.....

ὅχι ἀπὸ τοῦ ἴδιου μεροῖ ὅμοι ἐπὶ πλάσμα ἦσαν
διπρόσωποι.

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ; *ἔφεραν καὶ*.....

ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἐπαγγελματίαι ὀνομάζονται
δὲν ἦσαν.....

2) Πῶς ἡμεῖοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε μετὰ πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Ἐκρημοποιούντο*.....

καμιά φορά ἔρχεται ὅχι ἐπαγγελματίαι θορυγῶνται
οὗτοι ἐπαινετοὶ ἡμερομίσθιοι ἔδραμον καὶ ἴπρι-
σαν. οὐ ἀφέντα καὶ μεθυσμένοι φράδον.....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσην (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *ὅχι*.....

- 4) Ἐδίδετο (ἢ ~~δίδεται~~) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

οχι

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ ~~τραγουδοῦν~~) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

οχι

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ φάθα, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶδη.

οχι

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

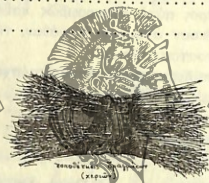
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἦτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *(λεπτομερὴς περιγραφή)*
φη' ἐν ἐσπέρῃ 6. οὐ μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς
ἀρχῆς καὶ ἀπὸ τῆς διάρκειας τοῦ θερισμοῦ

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ἦταν δεμάτιασε μὲ ἓνα ξύλον βαλοῦσε τὰ
πατάματα. Καὶ ἔδεναν μὲ κοινὰ ἢ μὲ με-
γάλα καλάνα ἀπὸ κίτρινου δροσεροῦ.....

.....
.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θηρισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; , , , , ,

Συνεκεντρώνοντο τέσσαρα τέσσαρα μὲ καὶ
φορτωθοῦν.....

.....
.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. *Κάνουμε χειμῶν
τὸ χωράφι 2-3 ἀλέφια. βαρύνει καὶ γίνεται...
Ἀνοίγουμε ἀκρόμια καὶ φυτεύουμε. Δύς προαίμας τοῦ
...αὐτοῦ καὶ εἰς ὁριζοῦς τὸν βορρην...*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν. *Ἡ ἐξαγωγή γίνεται καὶ γίνεται, καὶ ἡ-
ροῦ καὶ μετὰ...*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογία, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

.....

.....

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

... *Συνεκεντρώθηκαν εἰς τὸ ἀλώνι.*

.....

.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος οὗτοι τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεματία. Εἰς τινὰς τοίπους λέγεται: *Θεμωνοστάσι, Θεμωνιά, Θεμωνιάστρα*, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς αὐτὸν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; ...

... *Θηρώνει (Θεμωνιά). Τοποθετοῦνται τὰ χερόβια τὰ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄρου.*

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; ... *Όχι.*

.....

.....

.....

- 4) Ποῦ κατασκευάζεται (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμού, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; ... *Ἐξω ἀπὸ τὸ χωριό. Ἐντὸς τοῦ χωρίου.*

... *νέο ἄρουρον καὶ μετὰ ἔκτατον καὶ περικυρτό.*

... *200-200 μέτρα ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό.*

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Χρήσιμα εἰς μίαν οἰκογένειαν

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; *Ἀπὸ*

Ἰούλιος καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοῦ Ἀύγουστου

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) *ὅλα ἀπὸ πηλίου* ..

*χωματάλωνοι (πρωτογενεῖς καὶ δευτερογενεῖς
ἐπὶ πηλῷ)*

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) *ὅλα ἐστρωμένα με βοῦντα (μότρα ἀφ' ὧν
ἀλάδω)* με χώμα καὶ ἀχυρὰ γιὰ νὰ μὴν ἀνασπαι-
τύσῃται ματὰ τὸν ἀλωνισμόν τὸ χώμα με τὸν
μαρπτόν

μαρπτόν

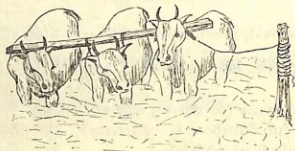
- 9) Ἡ ὥς ἂν προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Ὁχι

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

... (Περιγραφή εἰς εὐκρίδα θ. συλλεκτικῆς ἔκδοσης)

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιστοῦ ξύλινος στῦλος, ὑψοῦς δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
στρούλουρας, δοικάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦν ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρονται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καί οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.

... (Περιγραφή εἰς εὐκρίδα θ. συλλεκτικῆς ἔκδοσης)

... ἔδω δὲν τοποθετεῖται ξύλινος στῦλος. Ἐφαίρονται

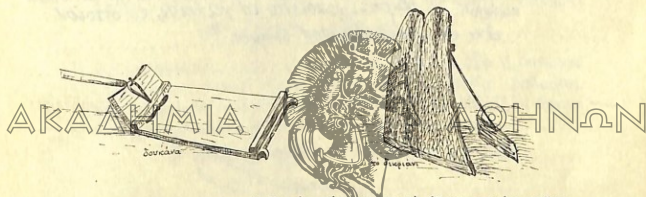
... μονάχα αἱ ἀγροαῖαι ποὺ ἦσαν ἀπὸ το μεῖον μέρος.

... «κράτει γερο μράτει»

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
άλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιστοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεде-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα) *δαίματα...*
ἐκφράσαν συνδεδεμένα εἰς αὐτὸν δια κοινόν, τὸ...
ἀπολοῦ ἐκφράσει θάλας περὶ τὸν αὐτὸν ἐκείνων γῶν.

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμού διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἑλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἔὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ με ἄλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουρκιά, ρεβίθια κ.ά.) ἤλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ; *ὄχι, ἀλλ' ἐκχρη-*

σιμοποιεῖται ἄλλος τρόπος ἀλωνίσματος. Βωλόσυρος
ἦρθαν εἰς τὸ τοιοῦτον γὰρ τῆς αἰτίας. ἀπὸ χωρίου
ὅμοιο ὄχι.

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;.....

.....*Αρχίζει περίπου πρὸς 10 π.μ. καὶ ἐπὶ
διώκει 3 ὥρες πρὸς τοῦ νὰ βασιλεῖται ὁ ἥλιος ἐπὶ
τῶν ἀλωνίτης περίπου 7 ὥρες ἐπὶ ἡμέρα.*.....

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):*Ἐκρημασμένο το καχάρι, το ο-ποιον*.....

.....*εἶχε τὸ παρακίδιμον δαήμα.*.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

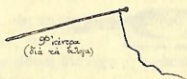
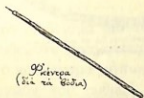

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
τους στάχυν ;*Παράγεται:*.....

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα)......

.....*Ὅχι. Χρησιμοποιεῖται βέργα.*.....

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν *Λέγονται ὑμπαρμα. καὶ δούλα. Λέγονται ἡ ὑμπαρμα καὶ ὁ κατέβαινεν μετὰ τοὺς ἀλῶνι. κατανδύνονται καὶ γυναι.*

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα) *Λέγονται μάλαμα.*

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ τοῦ ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. πρσιπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναράοι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν. *Ὁ ζῶος ὁ γεωργὸς μετὰ τοὺς ζῶους τοῦ ζῶου.*

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα). *Ὁ κόπανος ἐκμεταλλοποιεῖτο ὁπλίσως.*

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; *Λέγετο κόπανος. εἶχε μῆκος περίπου 40 ἐμβατότητα. εἶχε τὸ κατωτέρω παρατιθέμενον ὑψ. ὑπὸν σχῆμα. Κατασκευάζετο ἀπὸ πρίνο ὑψίως. τὸ πᾶχος τοῦ ἦταν ὡς 6 ἐμβατό.*

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.).....

ἔξω αὐλῆς

κοπανὸς στρογγυλὸς

ξύλο καμπυλωτὸ διὰ τὸ κοπάνημα μικροῦ χωροῦ δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; ... *ὑπὸ ἐνὸς προσώπου καὶ διὰ χαλαρίας μοῦν του. Κορίνθι ἐμπολιστὸν ὁπάρια (ρεβύδια-φα-νελ.)*.....

- 21) Ποῦ ἐποπθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τούς στάχυν, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) . *ὅχι* .

20ν. καὶ ἀπὲρ βλεπὼν μόνον εἰ τὸν καρμὸν τοῦ μαρ. τοῦ.

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

ὅχι

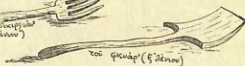
23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) . *ἀπὸ ἐμὲ ποτὲ χρ. π. 1915.*

ἀλωνιστικῆς μηχανῆς

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. *ὑνεμνηφοντο μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτῶν.*

ὅτι ἐμὲ ἐμνηφοντο.

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἐθιμον τοῦτο... *ἔλεγε δαχμήα*

*ἐπίμνηες. (Περιγραφή ἐκ τῆς εἰσόδου 10 τοῦ νομοθετικῆς
ἐκτὸς ὁρίων).*

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο... *Γατόπων με το*
θρινάκι, ὡς τὸ παρατεθένον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
... Ἰκαί ἄνδρας καὶ γυναῖκα. Περισσότερον ὁ ἄνδρας...
... Λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ διὰ ἐκπαιδευτικῶν...

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε γὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;
*... Λέγονται μονάκια... ἔχονται καὶ δακτύλο ἀνθρώ-
... νων δια νὰ ἀποχωριθῇ ὁ καρπὸς ἀπ' αὐτὰ.*

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

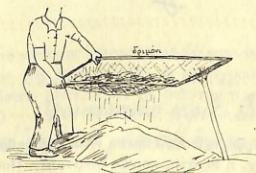
Κρήτη: ξεβαβούλισμα, καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο . *Μέγιστοι ξυμνησμοί . Συνιδιόσπον υμρί-*
.. υι. διὰ τὰ παλαιὰ . δι. ταρία, τὰ υριδάρια καὶ τὰ μι-
γὰδια .

- 6) Ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρον, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) . . . *Περιγραφή εἰς βελίδα 10*

10. *ἐν ὠλεοειδίᾳ ὕψους*

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύννησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; *(Περιγραφή εἰς βελίδα 10)* . . .

καὶ 11 ἐν ὠλεοειδίᾳ ὕψους . . . ἐγένετο ὁ καρπός
ἔως μὲ ἐπὶ παλαιότητι . . . ἐγένετο δαυροί, ἑταροί . . .
ἦτο δὲ μέση τοῦ δαυροῦ ἢ παλαιότητι καὶ ἀποτολῶσε
πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ

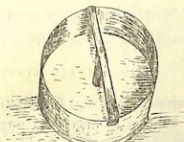
- 8) Ἀλλὰ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

θ

- γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκαι. Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε, δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας)...

φάρσι. εἰσε-
πράττετο ὑπὸ τοῦ μου καταστῆδου. Ὁ μουνοκαὶ ἔτο φο-
ρεῖ ὑπὲρ κοινότητος. Ἐκζητήσαν καὶ μὴ τοῦ ἀχρυσῆται-
μες. δὸν μαρτὸ ἐμπερῶσαν μὲ ἀδύκισαι.

μισοκαίλε

κουπελος

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῇσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ·
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας) ...

ἐτοποθεύετο μὲν εἰς πίθαις ἢ βε-
βαιμνιά καὶ ἐμύρετο μὲν εἰς θύρα πρὸς ἀπορροήν
... κλοπῇ.

4) Τὸ ἀχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ... *εἰς ἀποθήκην τοῦ καρπίου*
τὰ ῥομπία ἀκροοῦνται.

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἁλώνισμα ; ...

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοποῦ καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αύτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποίοι ανάπτουν τήν πυράν' παιδιά, ήλικιωμένοι, ποίος άλλος ;....

2) Ποίος ή ποίοι συλλέγουν τά ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.
Τά κλέπτουν ; "Αν ναι, άπό ποιον μέρος ;

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποίαι αί συνήθειαι είς κάθε τόπον διά κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι έπικλήσεις, ξόρκια, άσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τά σχετικά κείμενα

2) Πηδήματα, χοροί γύρω άπό τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερώς)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λου-
λουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

.....
.....
.....
.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα
τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

.....
.....
.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....
.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Πρόλογος

Τὰ παρατιθέμενα ἑνταῦθα στοιχεῖα ἀφορροῦν τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τοῦ χωρίου Κομπταδίων Ἑραμίων Ἑκρήτης.

Ἐκ πληρῆς ἡς ἐκτίσθησαν ἐκρίθη ὡς ἡ κατα-
πλοστέρα καὶ ἐξ ἐποχῆς ἀδραστῶν καὶ ἐπιτακμένων πα-
ρορορίων καὶ ἐξ ἐποχῆς τοπικῆς ὁρολογίας καὶ δια-
θέτου.

Περὶ πλοστέρα τῶν ὁσων παρατίθενται, δὲν ματέσται
δυνατὸν νὰ ἐκτεροῦν, καὶ ὁσων ὁ περιγραφόμενος τό-
πος οὐδέποτε ἐκτεμεύειν ἔπεται ἀγροτικὴν ζωὴν, διὰ
το περιωρισμένον τῶν ἀγροτικῶν κατασκευῶν καὶ ἐνθυμῶν
ἐκτεμεύειν ὕδατος. Ἀφοροῦν δὲ τὰ ἐν τόρμῳ στοιχεῖα τῆς
ἀγροτικῆς ζωῆς τοῦ χωρίου, μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1945,
καθ' ὅσον μετὰ τὴν ἡμερομηνίαν αὐτὴν διεκόπη στα-
διατικῶς πᾶσα μὴνις ἀφορῶσα τὸν τομέα τοῦτον τῆς
ἀγροτικῆς ζωῆς, ἐνθυμῶν ἐκτεμεύειν ἑρατικῶν χωρίων, αἵτινες
διαρικῶς ἀπεμακρύνοντο τοῦ τόπου, τόρμῳ κυρίως τῶν ἑρα-
τικῶν διαφορῶν. Μέχρι δὲ καὶ τῆς προαναφερθεί-

της ημερομηνίας, ούδεμίαν ως προς τα γεωργικά έργα
γνώα αλλαγή έγινετο, πην ελαχίστην εξαίρεσιν.

Οι αγροτικάί περιοχαί του χωρίου αποτελούν
άπλαστον ημερον βοσκοτόπους, χωρίς όλοι οι κατοικοι
αυτού να είναι ποιμένες, η δέ προμηθεια αττικων τών
ει της γεωργικής ζωής αγαθών γίνεται ει του εσόδου
εμπορίου.

Η αναβίωσι της αγροτικής ζωής θα συνετάξαι καί
εις την αναβίωσιν της ζωής του τόπου, όστις καθη-
μερινώς καί περιβόητος έρημοῦται...

Εν Αθηναίσις, ετ' 12-12-1969

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ο/κ. Γ. Σαμαράκης

Ο/κ. - Ο/κ.ς Θημ. Σχοδείου

Επομολών-Σταυλίων

3

Από την ἀγροτικήν ζωήν.

Τὴ βπορά

Ἐρχετο ἡ βροχή οἱ γεωγαῖδες ἐτοιμάζονται νὰ πάν-
νε ν' ἀναχύσουν τὰ χωράγια. Ἦν ἀναχύματα ὅπως
καὶ τὴ βπορά τὰ νάναμε μέ γεωγαῖς ὅπως μέ δύο
βόδια (ἐννοεῖ ἀγεαῖδες) ἢ με μίαν ἀγεαῖδα καὶ ἓνα
χοῦδαρο. Εἶχαμε ὅμως καὶ γε γεωγαῖς, ἔβοναν αὐ-
τοὶ τὴ μίαν ἀγεαῖδα καὶ ἐμμεν τὴ ἄλλη.

Ἐτοιμάσαμε τὸ ἀλέτρι καὶ τὸ γυρό. Ἦν τὰ δύο
ἦταν ἀπὸ ξύλο, τὸ ἀλέτρι ἀπὸ πρίνο καὶ ὁ γυρός ἀ-
πὸ ἀφενδαμο. Ἦν ἀλέτρι ἦτανε κομματιαστό. ἔχε
τὴν ὀκνη, τὸ ποδαρί, τὰ παροῦθια, τὴ
βλάθη, τὸ σταβάρι. Ἦν ἄμρη τοῦ στα-
βαρίου βάγαμε ἓνα μαρσί νὰ πῶν με τὸ μαρσί αὐ-
τὸ τὸ σταβάρι ἐπὶ τοῦ ὕρα πού εἶχε ὁ γυρός
καὶ νὰ ὠρνη τὸ ἀλέτρι.

Ὁ γυρός εἶχε δὲ μαθε μίαν ἄμρη δύο τρίτες
ἀπ' ὅπου ἐπερνούσαμε τὰ γευλιὰ. Ἦν γευλιὰ

ήταν και αυτά από ξύλο και στο επάνω μέρος
ήσανε πιο χοντρά για να μη θραύουν έξω από τις
τροχιές του πυλῶν. Από το απομακρῶ μέρος ήτανε ἀ-
νοιχτά και τα δένανε με πάγκο. Στι μέση ὀφ-
θῶς είχε ένα βιέλιντο ὅπου έμπαιναν τα ζούρα.

Γιὰ νὰ φτιάξουμε τὸ πυλῶν καὶ τὸ ἀλῆτρι παιδεύ-
ματε πολὺ γιατί διὲν εἶχαμε ἐργατεῖα ὅλην ἡμέραν.
Εἶχαμε βιεπάρνι, ἀρίδι, βάραια, ζυ-
λοῖα καὶ σμῆλα. Μόνο τὰ ζούρα πού μᾶς
έμεταν οἱ χαρμιάδες. Μᾶς έμεταν βέβαια
καὶ τὸ πυλῶν πού το δένανε ἐπὶ μπροστίνω μέ-
ρος τοῦ ποδαριῦ καὶ έμετανε χωράφι.

Ὅταν έτελειώναν τ' ἀνακινάτα ἄρχιζε ἡ πόρα.
Έβλεπνούσαμε λίαν πρῶς ἀπὸ τὸ πῆτι. Βα γεωγράτρα
τά εἶχαμε ἀφίλει ἐπὶ χωράφι. Έπαίρναμε ματὶ μας
τὴ βιαλίδα, τὸ πόρο, τὸ ποροβέκ-
κουλο καὶ τὸ βουέντρι βέβαια. Ματὶ
μας εἶχαμε καὶ βοηθὸ ὅλην ὁρίποτε. Ποῦ ὁ ἄγος φο-
ρὲς ἐπὶ ἡμεῖς μοναχὸς εἶναι. Ὁ βοηθὸς ἦταν ἐργά-
της καὶ ἢ τὸ γεωγράρι ἐπατεμονῶς ἢ ἐμεθαρίζε καὶ

θυροβίαστε. Δο' περισσότερο πώς θυροβίαστε γιατί ή-
τανε και τοπος που δεν μπορούσε να περάει το γεγάρι.

Όταν σταίναμε στο χωράφι έφέρνημε τα βοδια. Τα
δέναμε με το γεύτη (έκσινόν του οποίου τα
αίφια προεδένοντο εις τα ιέρατα των ζώων) και τα
έφέρνημε το ένα δίπλα στο άλλο. Μετά τους περνού-
σαμε το θυρό. Έη ιερατή των περνούσε μέσα στα
ζεαλιά τα οποία έδενανε ύστερα από το κατώ μέ-
ρος με πάλλο. Περνούσαμε μετά τα ζούρα. Έξου
βαίναμε το θυρό φέρναμε ύστερα το αέτρι και περ-
νούσαμε την αιψη του σταθασίου μέσα στα ζούρα.

Μετά περνούσαμε το γεύτη βήτη όχηρη και ιανάμε
ετ' όνομα του θεού... Ένοβανε, έπορα. Έμα έτε-
λειώνε ή μια ένοβανε άλη. Έπέρναμε απ' όθα.

Έμείνα τα χρόνια (1890-1935) δεν άφίναμε τόπο να
μήν τον πύρωμε μόνο να περνούσε το αέτρι. Έπέρ-
ναμε και με ιασιλίδα πολλές φορές. Έδιάνανε κατό
καρπό και χωρίς λιπαίματα. Μόνο καμιά φορά έ-
βάνανε λίγη κοπρέ (κότρο) στα ιοβια.

Έη ιοβιαλέματα έφάερχναμε στο χωριό...

Β' Ο Θερισμός

Τον Ίουνιον άρχισε ο θερισμός. Πρώτα βγάλαμε
τά μαγερέματα (κουμιά, ραμίες) και τους άρσινάδες.
Ύστερα τα κριθάρια, στήρια, τα έδες (βρώμη) τα
μικρά σπαρμένα τα βγάλαμε με τα χέρια και τα με-
γαλύτερα με το δραπάνι. Τα άρσινάκια μας
τα έστειλιναν οι χαρμιάδες. Είχανε όμωι δούτινο χέρι.
Η κόψη των ήτανε ίνια (έννοει όματη) μόνο τώρια
τηνωταία (1940) έφεραν κι όρρα που είχανε κόψη
όπως το βάραντα. (έννοει όδοκωτη).

Εθέρνιν το περιεώτερο οι γυναίκες. Οι άνδρες
σπιννις. όο μαθε πιάμα το έθεταμε ματα γη.
(έννοει τα στήρια που έθέρνιν και εν σπινκία έναπιθε-
τον επί του έδαφους). Επίννιν στο ίδιο πιάμα έ-
θέταμε 4-5 άρα πιάματα. Τα πέτρωνε αν ήταν ά-
έρας. Αμα πίννιν πολλα πιάματα άρχίζαμε ύστε-
ρα να δερμαθιάζωμε. Ένας έμουνδατούε τα πιάματα
και ο άλλος τα έμουνταποιούε στο χερό βοζο. Τα
χερόβοζα τα δέναμε με δεματι και πίννιν

από παιδιά ή από μεγάλο δροερό σταύρι. Ο Χρυσός δέ-
ναμε όλα τα σταύρια εμπορευόμενα τα χερσόβια
τεβερρα τεβερρα στο χωράφι μας να μπορούμε να τα
φορτώσουμε και να τα πουλάσουμε στο αλάτι. Αν
είχαμε ώρα τα πουλούσαμε αμέσως είδαμε ότι
άλλη ημέρα.

Μεγάλος υάπος το θέρος. Εμείς θέρνουμε ή θέρ-
νουν δέν έβανάμε. Σταθείς έθέρνε και τα διώγει.
Οκαμιά φορά έπλυναν να βάλει υαυίς θέρνουν
άλλα από το ίδιο το χωριό του. Ο Χρυσός τότε δέν
έρχονται γιατί οι ένοδοίς μας ήτανε πολύ λίγες. Μπο-
ρούσαμε όμως στην εποχή έπλησαν μας δροχμή, έπλη-
σαν όμως υαυίς μεσημέρι και βράδυ.

5. Άλωναριόσ.

8

Από τό χωράφι ἐπηρεύσαμε τά έταχνα όπως ή-
ταν δεμένα δέ χερόβολα στό άλώνι καί τά έτοποθε-
τούσαμε στή θημω νέ τό ένα έποιών στό άλλο δό
άλώνι ήταν ένας ολλυμος χωματένιος στρογγυλό καί
γύρω γύρω είχε περίορισμα μέ πλάις 40.τόπους στό
ύγος. Δό έφτιαχναμε όπου έβρισκε ο αέρας μιά νά
μιάς μάτη καιρό νά ριχνούμε. Ο πάτος ήταν ύβιο
καί τόν έδερύνουμε προτού ν' αρχίση τό άλωνμα, α-
φού πρώτα τόν έιαθαρίσαμε, μέ βούτσα (υδρο-
γυμν) κώμα καί ά χερά για να μην ανατα-
τεύεται τό κώμα μέ τον καιρό. Κάθεμς είχε καί
τό δισκό του άλώνι, επανίως έπηρευε οι άλλο άλώνι ν'
α' λυνίη.

Αρχίζαμε ν' αλυνίουμε από τόν Τούνηον καί σταί-
ναμε ως τόν Άφροντο. Από τή προηγούμενη έδερύνουμε
τό άλώνι. Ερίχναμε όσα χερόβολα καταβαίναμε πιο
έχρηστούσαν για τό σπινέμο μέσα στ' άλώνι. Στιλνούσα-
με μετά τά δερματικά τους μέ μιά βέργα κοντρή ή

μέχρι αὐτοῦ, τὰ χερόβολα ἐποῦσαν καὶ μέσ' αὐ-
 ραι μας τὰ ἀλύνουμε ἐν ὅτ' οὗτος τὰ τοῦ ἀλμυκοῦ.
 Αυτό μποροῦν νὰ γίνῃ καὶ ἐν ἴδια μέρῃ πού δα' αὐ-
 λυνήσασκε.

Ἀλυνήσαμε μέ' γῶα. Ἐπηρεύσαμε ἐν αὐτῇ ἄμα
 ἐμύλωνε ὁ πλοῖος καὶ δεσταθούν τὰ σταύρα (10^η πρῶτῃ ἄρᾳ).
 Καὶ γῶα ἐβαίσαμε μ ο υ ρ ῖ δ ε ς καὶ νὰ μὴ φῶνε καὶ
 σταύρα. Μετὰ αὐτὸ ἀλυνήσαμε (ἐννοεῖ πῶς ἔμειναν οὐραγεῖς).
 Τυχὸ δὲν τῶν ἐβαίσαμε. Καὶ ἀρχήσαμε τὸ ἀλύνειν. Ἐν-
 αμωσανδοῦν τὰ γῶα. Δα' σταύρα ἀλυνήσασκε μέ' τοῦ
 παύτημα τῆς γῶας. Ὅταν μῶσανε τὰ σταύρα πού παποῦ-
 σαν τὰ γῶα πετοῦναι μέ' το κα κα ρ ι α ἄμα σταύ-
 ρα τους. Ἄμα μῶσανε καὶ αὐτὰ ἄλλα. ἔτσι μῶσα-
 με ἐν τῇ ἡμέρᾳ 4-5 60 μ. π. ῥ. α. τ. α., ἀν' ἐβαίκα
 βοποδοῦν καὶ ὁ παρὸς. Προερχόμεν τὰ γῶα ἐν αὐτῇ
 ἡμέρᾳ. Ὅταν ἔμειναν 30-40 μ. π. ῥ. α. τ. α. τ. α. ἀπὸ
 τὸ ἄλλο μέρος. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀλμυκὸς δὲν μποροῦν
 νὰ εἶναι δυνεῖκα ὁ ἴδιος. Ἄμα ἔμειναν ἐν τῇ δ ο υ ῖ α.
 τῶν ἔξενε καὶ ἐν τῇ δέξῃ τοῦ πῆγανε ἄλλος.

Ὅταν ἐτελειώσαμε τὸ ἀλύνειν ἐμαρτύσαμε τὸ μαι-

Θα μα από ὅλο τὸν πᾶτο τοῦ αἰῶνος καὶ ἐπέτα-
 με θα μί. Ἐτό θα μί ἐπὶ πᾶσι ἐβράσαμε ἓνα ἄγ γε-
 θα μο (καὶ παρόμοιο μέ βράμ), γὰρ καὶ καὶ δάχνη ἀπὸ
 τοῦ ἔρχεται ὁ ἀέρας. Αὐτὸν τὸν ἐβράσαμε καὶ ὁ γέρο.
 Μετὰ ἐβράσαμε. Ἐὐ δὲ λένεμα τὸ ἐβράσαμε με
 τὸ θρ νά νι. Πότε ἐβράσανε ὁ ἄνδρας καὶ πό-
 τε ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα. Πρὸς τὸ τέλος ἐβ-
 ράνε ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα ἐπαράδερνε. Ἐὐ πρὸ
 χοντρά καὶ τὴν ἄλ α πὸ δὲ μπόρνε νά τὰ παρῇ
 ὁ ἀέρας τὰ ξεχωρίζουμε ἀπὸ τοῦ καρπὸ μέ τὰ βό λ-
 βτρα πὸν ὁ πᾶτος τοῦ ἦταν ἀπὸ προηγουμέν-
 νος καὶ ἐπὶ ρηγάδες βραχμὺς γούλες. Ἐχρησιμοποίη-
 σουμε καὶ τὸ καὶ οὐκ ἐνὶ καὶ καὶ χωρίζουμε τὸν καρ-
 πὸ ἀπὸ κύματα ἀπὸ πέτρες καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀχρηστά
 πράγματα. Καὶ κοτύλια δὲν τὰ ἐπετόνουμε ἀλλὰ
 τὰ ἐξεμοντυλίσαμε (ἐνοῦ τὸν ἐν δευτέρου
 ἀδωνιμόν). Ἐτό τέλος ἐβράσαμε τὸν καρπὸ ὡρὸ.
 Ἐτό ὡρὸ ἐβράσαμε ὡρὸ καὶ ἐπὶ μέση ἐβράσαμε
 τὴν π α λ α μ η. Μετὰ πᾶσαμε τὸ ὡρὸ καὶ
 ἐπῶσαμε μετὰ τὸ χέρι καὶ καρπὸ τὸν βράσαμε καὶ τὸ

ἐπεποιήσαμε ἐπὶ παλάμῃ. Ἡ παλάμη βέβαια ἦταν
μαρτυρήσιμὴ μὲν τὸ χεῖρ μὲν ἐπὶ τὸν καρπὸν. Βοήσαμεν
τὸν καρπὸν ἐπὶ τὸν βραχίονα καὶ ἐπὶ τὸ πῖπτι.

Ἐπὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ, προτοῦ τὸν παῖμα ἐπὶ πῖπτι,
ἐπαινήσαμεν ῥόδο ἐπὶ τοῖς μου καὶ τα ἐπὶ ἡδὲς. Ἐπὶ
ἐπαινήσαμεν μὲν ὑπὸ ἀκίνα. Κάθε ὑπὸ ἀκίνο ἔβαλε ἔβα-
μεν 15 ὀνόμαδες. καὶ θαρρῶ πῶς ἐπαινήσαν ἀπὸ δέμα
μα.

Παρατήρησις

1. Παλάμη: ἔργον αὐτῆς τὸ ὅτι οὐκ ἐχρησιμοποίητο
μὲν τὸ ὄνομα καὶ ὅτι πρὸς τὸν
καρπὸν εἶχε ἐκείνη ἀποχωρεῖ ἀ-
πὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐὰν προαναφερθῇται ἐπὶ ταῖς ἀφορμαῖς
ἐπὶ ἐποράν, τὸν διεξιμὸν καὶ τὸν ἀκίνοτον ἐπαι-
νήσαν ἐπὶ τὸ χωρίον ἐπαινήσαντες - ἐπαινήσαν.

Πληροφόρησις: ἔκρινεν καὶ ἀνεβόλην
ἢ καὶ ἐπαινήσαντες ἐπαινήσαντες.

Ἐπὶ τὸν ἐπαινήσαντες:

(Αν. Σ. Γαλαξάκης διδάκτορας Κοινωνικών
 Επιστημών - Κρήτης. Η διοργάνωσή αυτή έγινε
 από 12-18 Σεπτεμβρίου 1969).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ